

เรื่องเล่า ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข

โดย จันทน์ มุ่งเขตกลาง
กลุ่มงานจิตวิทยา

ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข หรือที่ภาษาอังกฤษเพราะๆ ว่า Unconditional Love ที่ชัดเจนและแน่นอน คือความรักระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลูก ไม่ว่าจะลูกจะเป็นแบบไหน อย่างไรก็ยังรัก รักทั้งที่รู้ว่า ลูกบางคนไม่มีวันไหน ที่จะได้รับความรักตอบแทนกลับมา บางครั้งไม่แม้กระทั่งรู้จักกันทั้งที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันตราบนานชีวิต ความรักชนิดนี้พบเห็นได้บ่อยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้บริการเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและ พัฒนาการ เด็กๆ ที่ทำงานด้วย ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการรับรู้เรียนรู้ บางค นไม่รับรู้กระทั่งตัวตนของตัวเองที่ แตกต่างและควมมีชีวิตที่แยกไปจากสิ่งของรอบกาย เป็นเรื่องยากที่พ่อแม่จะยอมรับว่าลูกที่พวกเขาเฝ้ารอจะ เป็นเด็กที่ไม่รับรู้และไม่ยอมที่จะเรียนรู้โลกภายนอกตัวเขาเอง

ครอบครัวหนึ่งที่จะกล่าวถึงนี้ เป็นอีกครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กออทิสติก และมี วงจรปฏิบัติทางจิตใจ เช่นเดียวกับครอบครัวอื่นๆ คือ เริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ลูกเป็นออทิสติกด้วย ความตกใจและปฏิเสธว่า “ไม่จริง” ตามด้วยความกังวล สับสน และโกรธ ความคิดความรู้สึกช่วงนี้ปนกันยุ่งเหยิงจับต ้นชนปลายไม่ถูก ไม่รู้จะเริ่ม ตรงไหน จะทำอะไรและจะเป็นอย่างไรต่อไปกับชีวิตนับจากวันนี้ ต่อมาจึงเริ่มต่อรองว่าลูกอาจเป็นในระดับที่ ไม่รุนแรงและน่าจะมีโอกาสเป็นปกติเหมือนเด็กคนอื่นๆ เมื่อพบว่าการต่อรองไม่ได้ผล อย่างไรก็ตามก็เป็นอย่าง ที่เห็น จึงเข้าสู่ขั้นต่อไปคือรู้ สึกเศร้า และหมดหวัง เพราะหลังจากการปฏิเสธและการต่อรอง ไม่ช่วยอะไรได้ จึง จำต้องยอมจำนนด้วยเหตุผล และกว่าจะก้าวถึงขั้นสุดท้ายคือการยอมรับความจริง และพร้อมที่จะปรับตัวปรับ ระบบชีวิตของตัวเองเพื่อพาครอบครัวให้ดำเนินต่อไปในอีกรูปแบบหนึ่ง ก็กินเวลายาวนาน และบ่อยครั้งมัก นำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ในครอบครัวที่ยากแก่การแก้ไขเพิ่มเข้าไปอีก ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับครอบครัวอื่น

ครอบครัวนี้ติดอยู่ที่ 3 ชั้นแรกวนเวียนไปมา คือ ปฏิเสธ – สับสน/กังวล/โกรธ-ต่อรอง ก่อนจะมาได้รับการรักษา ที่นี้ พ่อแม่พาลูกตระเวนไปจนแทบทุกโรงพยาบาล เมื่อเห็นว่า ารักษาที่ไหนเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ซำก็ย้ายที่ ครั้งแรกที่ได้พูดคุยด้วยคำตอบของแม่คล้ายกับยังไม่รู้จักเด็กออทิสติกเลย ปิดกั้นความเข้าใจทุกอย่างและ เปรียบเทียบลูกกับเด็กคนอื่นๆ อยู่ตลอด ทั้งที่ลูกก็มีอาการครบถ้วนของเด็กออทิสติกที่เห็นก็รู้ได้ทันทีว่า แตกต่างจากเด็กคนอื่นๆ นอกจากนั้นยังปิดกั้นความรู้สึกของตัวเองโดยยิ้มด้วยปากและบอกด้วยวาจาว่าชีวิตมี ความสุขดี แต่แวตกลับประกาศออกมาอย่างชัดเจนว่าทุกข์เหลือเกิน ส่วนพ่อที่ดูเหมือนเข้าใจลูกและแม่ แต่ ก็น่าจะมากเกินรับไหวเพราะสะสมความรู้สึกอันหลากหลายมาเท่ากับอายุข ึ่งลูก ไหนจะต้องทำงานเพื่อเป็น เสาหลักในการเลี้ยงดูครอบครัว ไหนจะต้องช่วยแม่จัดการกับพฤติกรรมที่บางครั้งไม่น่ารักเอาเสียเลยของลูก

แทบทุกวัน เจอแบบนี้จะมามัวให้คำแนะนำในการพัฒนาลูกคงไม่น่าจะทำให้ พ่อแม่หลุดพ้นจากวงจร ปฏิบัติทางจิตใจ ที่วนเวียนมาเกือบสิบปีได้ จี ึ่งได้นัดให้พ่อแม่มาพบโดยใช้การบำบัด ลูกเป็นหลัก แต่ใน ทุกชั่วโมงก็ ค่อยๆ เลียบเคียงถึงการดูแลตัวเอง ชีวิตประจำวัน และรับฟังทุกสิ่งทีพ่อแม่อยากจะทำ /เล่า ฟังโดยออก

ความเห็นให้น้อยที่สุดแต่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับฟังให้มากที่สุดเช่นกัน ตามกระบวนการบำบัดทางจิตใจ ซึ่งพ่อแม่ก็ได้พาลูกมาอย่างสม่ำเสมอ ในระหว่างนั้นวงจรปฏิกิริยาทางจิตใจของพ่อแม่ก็ยังคงวนเวียนอยู่กับ 3 ชั้นแรกเช่นเดิม

จนถึงวันนี้การบำบัดรักษาก็ยังไม่สิ้นสุด และยังคงไม่อาจ พาพ่อแม่ให้หลุดพ้นจาก วงจรปฏิกิริยาทางจิตใจ 3 ชั้นแรกได้ง่ายๆ แต่ครั้งหนึ่งคำพูดง่ายๆ ของแม่ที่ทำให้สัมผัสได้ถึงความรักที่ลึกซึ้งซึ่งมีต่อลูกคือ “ลูกไม่ใช่งานกระดาษที่เหนียว ถ้าไม่ไหวเมื่อใด จะได้วางเอาไว้ก่อน แล้วค่อยกลับมาทำต่อทีหลัง แต่ไม่เคยมีวันหยุด ไม่มีแม่น้ำที่ไม่ต้องดูแลลูกเลย ชีวิตส่วนตัวไม่เคยมีเลยหลังจากมีลูก ชีวิตแม่คือลูก” ส่วนพ่อก็พูดในทำนองเดียวกันว่า “สิ่งที่พ่อจะทำให้ลูกได้คือหาเงินให้ได้เยอะๆ พ่อเองฝึกไม่เป็นก็ต้องหาเงินมาให้คนที่ฝึกลูกได้ช่วยทำให้ และแม่จะได้กังวลแค่เรื่องลูกอย่างเดียวไม่ต้องห่วงเรื่องค่าใช้จ่ายในบ้านอีก ” ซึ่งทั้งพ่อและแม่รักลูกมากอย่างทัดเทียม จนบางครั้งหลงลืมที่จะเติมความหวานให้ชีวิตคู่ เพราะรักระหว่างพ่อกับแม่มีเงื่อนไขเสียแล้วคือ ลูก มากกว่าร้อยเหตุผลที่แต่ละคนพูดถึงสิ่งที่ทำและเป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้กระทั่งความรักที่มีต่อกันในฐานะสามีภรรยาก็ยังมีเหตุผล ทั้งคู่พยายามอย่างมากที่จะทำเหมือน กับว่าครอบครัวมีความสุขดี ซึ่งลึกๆ แล้วกลับพบว่ามันแนวโน้มที่จะนำไปสู่ปัญหาในชีวิตคู่ในอีกไม่ช้าไม่นานจากนี้ หรืออันที่จริงเป็นปัญหาไปแล้วแต่ยังไม่ยอมรับรู้ พ่อแม่ไม่ค่อยมีโอกาสดูแลพูดคุยกันไม่ว่าเรื่องไหน เพราะต่างคนต่างคิดว่าทำหน้าที่ของแต่ละคนให้ดีที่สุดเท่านี้ก็น่าจะเพียงพอ ช่วงเวลาที่ได้พูดคุยกันคือ เมื่อพาลูกมารับการรักษา ดังนั้นชั่วโมงการรักษานอกจากจะเป็นการบำบัดลูก จึงต้องสร้างบรรยากาศให้เป็น ช่วงโมงการพูดคุยของพ่อแม่ด้วย บางครั้ง ที่พ่อแม่มีความคิดเห็นไปทางเดียวกัน หลายครั้งถกเถียงจนทะเลาะกัน บ่อยครั้งที่ร้อง ึงให้ไปด้วยกัน อารมณ์ระหว่างกันที่เก็บกดเอาไว้ค่อยๆ เปิดเผยออกมาให้กันและกันเห็น ต่างฝ่ายต่างเริ่มรับรู้แม้ยังไม่อาจเข้าใจทั้งหมด และ ทุกครั้งที่จับชั่วโมงพ่อกับแม่ต้องหันมาขอบคุณที่รับฟัง และเปิดโอกาสให้พวกเขา ได้พูดในสิ่งที่ไม่กล้าพูดไม่ว่าที่ไหน ทุกครั้งที่ได้ยินก็รู้สึกอึดอัดอยู่ข้างในใจ

แม้ยังไม่อาจบอกได้ว่าการบำบัดครอบครัวนี้ประสบความสำเร็จตามกระบวนการรักษา และแม่จะยังเป็นหนทางอีกยาวไกล กว่าที่จะค่อยๆ พาครอบครัวนี้เดินไปสู่วงจรปฏิกิริยาทางจิตใจขั้นสุดท้าย แต่ก็ปลื้มใจที่พวกเขาเค้านางใจและไว้ใจที่จะให้ช่วยปรับปรับครอบครัวและลูกของพวกเขา นอกจากนั้น ณ วันนี้พวกเขาบอกว่าหยุดที่จะพาลูกตระเวนไปรับการรักษาตามที่ต่างๆ แล้ว เพราะวันนี้พวกเขาารู้แล้วว่า แม่ลูกอาจจะยังรับรู้และเข้าใจโลกภายนอกได้เท่าๆ เดิมแต่พ่อกับแม่ค่อยๆ สัมผัสได้ถึงความรักที่อบอุ่นอยู่ในครอบครัว และ สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตนอกจากลูกยังมีสิ่งสำคัญอันดับรองๆ ลงมาที่ก็ต้องการความเอาใจใส่เช่นเดียวกัน สุดท้ายแล้วสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปพร้อมกันทั้งเขาทั้งเรา คือ ความรักมีหลายรูปแบบ ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข รับรู้ได้ด้วยหัวใจ ใจที่เหตุผล และบางครั้งรักที่ไม่มีเงื่อนไข ก็สามารถเหนียวนาให้รักที่มีเงื่อนไข คลายเหตุและผลลง ได้ในที่สุดอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป